

JADWIGA RUDZKA¹, DOMINIK KRZYŻANOWSKI^{2,3}

Wiedza młodzieży na temat uzależnień

Knowledge of Young People About Addiction

¹ Gminny Ośrodek Zdrowia, Rzęśnia

² Zakład Medycznych Nauk Społecznych, Akademia Medyczna im. Piastów Śląskich we Wrocławiu

³ Instytut Pielęgniarstwa, Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu

Streszczenie

Wprowadzenie. Problemu uzależnień, chociaż w wielu przypadkach dotyczy dorosłych, nie można rozpatrywać bez uwzględnienia w nim roli rodziny. Dom rodzinny jako najbliższe środowisko młodzieży jest źródłem oddziaływania na jego psychikę. Trudne rodzinne sytuacje, kłótnie i nieadekwatne oczekiwania rodziców względem dzieci często powodują, że młody człowiek czuje się osamotniony i aby zwrócić na siebie uwagę, zaczyna sięgać po różne środki uzależniające. Młodzież gimnazjalna jest szczególnie zagrożona ze względu na trudny okres adolescencji (dojrzwania). Specyfika tego okresu polega na wyjątkowej podatności na stres, wpływ otoczenia, powoduje podejmowanie ryzykownych zachowań. Dojrzwanie fizyczne i psychiczne nie zawsze idzie w parze, dlatego ważną rolę w przygotowaniu emocjonalnym ma rodzina i szkoła, która realizuje zadania dydaktyczne i wychowawcze, wspierając rozwój intelektualny.

Material i metody. Badania przeprowadzono wśród uczniów gimnazjum. W badaniach posłużono się techniką ankietową, był to autorski kwestionariusz. Ankieta zawierała 40 pytań i dotyczyła trzech bloków tematycznych. Pytania podzielono na: zamknięte i półzamknięte. Do zobrazowania struktury odpowiedzi w ankiecie na poszczególne pytania wyznaczono procentowy udział wskazań poszczególnych kategorii w całej badanej próbie. Porównania badanych parametrów dokonano, używając testu χ^2 .

Wyniki. Wiedza młodzieży na temat procesu uzależnienia od substancji psychoaktywnych nie różniła się wśród grupy badanej młodzieży. Wyniki przeprowadzonych badań ukazują, że w grupie badanych osób młodzież niezależnie od miejsca zamieszkania coraz częściej sięga po środki uzależniające. Problemem współczesnej cywilizacji jest coraz młodszy wiek inicjacji.

Wnioski. Należy usprawnić system wsparcia społecznego, promować zdrowy styl życia oraz powołać liderów młodzieżowych. Przestrzeganie i ochrona młodzieży przed skutkami uzależnienia jest ważnym czynnikiem w pracy pielęgniarki szkolnej, pedagogów i nauczycieli. Profilaktyka wspiera rozwój młodzieży, uczy radzenia sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi, skutecznego odmawiania przyjmowania substancji uzależniających. Zobowiązują również do pomocy w identyfikacji czynników uzależniających i pomocy podjęcia decyzji do dalszego postępowania oraz wsparcia ucznia i jego rodziny (Piel. Zdr. Publ. 2011, 1, 3, 225–234).

Słowa kluczowe: uzależnienia, poziom wiedzy, młodzież.

Abstract

Background. Although the issue of addictions in many cases concerns adults, it cannot be analyzed without taking the role of a family into account. Home as the closest environment for teenagers is the source of influence on their psyche. Difficult family situations, arguments and an inadequate parents expectations to their abilities often cause that a teenager feels alone and starts to turn to various addictive substances to draw attention. The teenagers from a junior secondary school are particularly at risk because of a difficult period of adolescence. Specificity of this period brings on an exceptional proneness to stress. Moreover, the influence of others causes taking risky behaviours. Physical and mental adolescence does not always go hand in hand with each other, therefore family and school play an important role in an emotional development. These two accomplish both didactic and educational objectives and support intellectual development.

Material and Methods. They conducted research amongst pupils of the junior secondary school. In examinations they used the survey technique, was it is an author's questionnaire. The questionnaire form contained 40 questions and concerned three thematic blocks. Questions were divided on: closed and half-walled-in. For depicting the structure of the reply in the questionnaire form a percentage share of individual indications of the category was

appointed as individual questions in the entire examined attempt. They effected comparing checked parameters, using the χ^2 test.

Results. The knowledge of young people about the addiction process didn't differ from psychedelic substances amongst the group of the examined young stock. Findings of conducted examinations are showing, that in the group of examined persons young people irrespective of the domicile more and more often reach for centres making conditional. He is a problem of the contemporary civilization more and more young age of the initiation.

Conclusions. Therefore, the system of social support should be improved, healthy lifestyle should be promoted and teenager leaders should be called. Warning and protection of the teenagers against the effects of the addictions is a very important factor in a work of a school nurse, psychologists and teachers. Prevention supports young people development, teaches how to deal with difficult life situations and teaches how to refuse taking addictive substances successfully. It also obliges to help in addictive substances identification and in taking decisions that concern further proceedings and support for the student and his family (*Piel. Zdr. Publ.* 2011, 1, 3, 225–234).

Key words: addictions, level of the knowledge, young people.

„Nic nie jest trudniejsze i nie wymaga silniejszego charakteru, jak stanie w otwartej opozycji do swoich czasów i głośne mówienie: NIE”.

Kurt Tucholsky

W życiu spotykamy się z różnymi zagrożeniami. Szczególnie jest na nie narażona młodzież, która szuka rozwiązań i wskazówek jak żyć. Istniejących zagrożeń nie da się wyeliminować, można je jednak w jakimś stopniu ograniczyć [1]. W naszym społeczeństwie nie ma rodziny, której nie dotyka problem nałogów bezpośrednio lub pośrednio [2].

W czasach gwałtownych przemian społecznych – nie tylko politycznych i ekonomicznych – pojawiła się demokracja i wolny rynek, w której niemal wszystko wolno. Prawa wolnego rynku bywają okrutne i wystawiają młodych ludzi na najtrudniejszą próbę. Dorastający ludzie charakteryzują się typowym dla tego wieku niepokojem, nie mają jeszcze jasnej hierarchii wartości i nie odkryli dojrzałej filozofii życia, dopiero uczą się odróżniania dobra od zła, prawdy od fałszu, rzeczywistości od fikcji, wolności od zniewolenia, czeka na nich wiele niebezpieczeństw w zajęciu dojrzałej postawy wobec życia. Część dziewcząt i chłopców radzi sobie z tą próbą życia, niejedna osoba jednak się gubi i niszczy własne życie, wyrządzając krzywdę samej sobie i innym. W polski krajobraz zaczyna się wpisywać nowe, nieznanne dotąd zjawisko: alkoholizm, nikotynizm i narkomania wśród nastolatków [3].

Palenie tytoniu jest nałogiem obejmującym dwa podstawowe wzajemnie oddziałujące na siebie uzależnienia: farmakologiczne uzależnienie od nikotyny oraz uzależnienie behawioralne. Uzależnienie od nikotyny jest związane z koniecznością utrzymania odpowiedniego stężenia nikotyny w surowicy krwi. Uzależnienie behawioralne jest złożone i zależy od czynników psychologicznych, środowiskowych i społecznych [9].

U nastolatków okres rozwoju to zwiększony wpływ koleżeńskich kontaktów, który często skutkuje podjęciem czynnego palenia. Następstwa zdro-

wotne wiążą się z nawracającymi stanami zapalnymi dróg oddechowych i zatok, obserwuje się zaburzenia zachowania, zwiększa się sukcesywnie z następującym uzależnieniem ryzyko wcześniejszych chorób układu krążenia i nowotworów. Niestety znacząco częściej rozwija się podatność w kierunku innych uzależnień (alkohol, narkotyki) [4].

Palenie papierosów od lat jest największym zagrożeniem, jeśli chodzi o uzależnienia. Sprzyja temu stosunkowo mała ich cena, grupa rówieśnicza, która robi to samo, konsekwencje, które są widoczne dopiero po pewnym czasie, a także przykład dorosłych [4, 5].

Picie dużych ilości alkoholu jest bardzo szkodliwe dla zdrowia, ponieważ zmniejsza sprawność fizyczną i umysłową. Jest takie porzekadło: „częste picie skraca życie”. Środki masowego przekazu największy nacisk kładą na najbardziej niebezpieczny problem, jakim jest prowadzenie samochodu po pijanemu. Picie alkoholu jest istotnym fizycznym czynnikiem wywołującym nadciśnienie tętnicze, powodującym marskość wątroby, przewlekłe zapalenie trzustki i sprzyja rozwojowi raka jamy ustnej (gardła, krtani, przełyku), powodującym zwiększone ryzyko udaru mózgu, uszkodzającym przewód pokarmowy, układ moczowy i rozrodczy [6].

Nawet niewielkie ilości alkoholu, niegroźne dla dorosłych, zaburzają procesy rozwojowe dzieci i młodzieży. W okresie dojrzewania alkohol zaburza rozwój dojrzałości biologicznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej oraz społecznej.

Osoby młode pod wpływem alkoholu zaczynają tracić kontakt z rzeczywistością, zmieniają swoje zachowanie, stają się bardziej rozluźnione, weselsze i odważne. Ponieważ alkohol uśmierza przykre przeżycia pojawiające się przy niepowodzeniach intelektualnych i nie tylko, młodzi ludzie rezygnują z życia w rzeczywistości i coraz bardziej wchodzą w świat iluzji.

Alkohol, po który sięgają młodzi ludzie, niszczy kontakt człowieka ze sobą. Zaburzone zostają więzi z innymi ludźmi, co prowadzi do osamotnienia i izolacji, ale są preferowane więzi oparte na

manipulowaniu drugim człowiekiem i posługiwaniu się nim dla własnych celów. W konsekwencji prowadzi to do wchodzenia w kręgi rówieśnicze o charakterze patologicznym, są to relacje chore i destrukcyjne dla wszystkich [6].

Każdy narkotyk działa na mózg, pobudzając sztucznie układ nerwowy. Gdy kończy się działanie narkotyku, mózg musi odpocząć, jego reakcja jest zwielokrotniona. Pojawiają się długie okresy snu lub bezsenności, niepokój, drażliwość, drżenie rąk i nóg, omamy wzrokowe i słuchowe. Mózg sztucznie pobudzony przestaje normalnie funkcjonować, musi być sterowany przez narkotyk, traci zdolność samoregulacji. Wszystkie środki narkotyczne uszkadzają komórki ośrodkowego układu nerwowego. Komórki nerwowe nie mają zdolności regeneracyjnych i dlatego uszkodzone giną nieodwracalnie [7].

Pierwsze kontakty z narkotykami występują najczęściej pod koniec szkoły podstawowej i na początku szkoły średniej. Motywem sięgnięcia po narkotyki bywa zwykle ciekawość. Inicjacji i kontynuacji używania narkotyków sprzyja duża ilość niekontrolowanego przez dorosłych czasu wolnego. Nieumiejętność pozytywnego rozładowania napięć połączona z presją grup rówieśniczych powoduje, że młodzi ludzie postrzegają zażywanie narkotyków jako sposób na lepsze życie.

Według oceny Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii (TZN) pierwszy kontakt ze środkami uzależniającymi następuje między 12. a 16. r.ż. TZN przyjmuje, że około 3–6% tej populacji ma kontakt ze środkami odurzającymi w różnej postaci, a około 19% tej liczby jest uzależnionych [8].

Obecnie w społeczeństwie jest zakorzeniona opinia o dużym zagrożeniu uzależnieniami od papierosów, alkoholu i narkotyków wśród młodzieży. Każde uzależnienie jest niebezpieczne dla człowieka, gdyż w konsekwencji prowadzi do zaburzeń logicznego myślenia i jest przyczyną wielu konfliktów i napięć emocjonalnych, a szczególnie jest niebezpieczne dla osoby małoletniej. Rzeczywisty poziom uzależnienia i rodzaju środków, od których młodzież jest zależna nie jest znany. Również poziom wiedzy młodzieży na temat uzależnień nie jest znany.

Celem pracy jest: odpowiedź na pytanie, czy zagrożenie uzależnieniami jest rzeczywiste, czy przesadzone, poznanie przyczyn sięgania po używki i ustalenie, co należy zrobić, aby poprawić istniejący stan rzeczy.

Materiał i metody

Badania przeprowadzono wśród uczniów gimnazjum. W badaniach posłużono się techniką

ankietową, był to autorski kwestionariusz, który opracowano specjalnie na jej potrzeby. Ankieta zawierała 40 pytań i dotyczyła trzech bloków tematycznych. Pytania podzielono na: zamknięte – wskazanie jednej odpowiedzi („tak” lub „nie”) oraz wybór z kilku możliwych odpowiedzi, półzamknięte – oprócz pewnych propozycji odpowiedzi stworzono możliwość zbudowania własnej swobodnej wypowiedzi.

Wyniki przedstawiono w stosownych tabelach i na wykresach oraz strukturach liczbowych i procentowych odpowiedzi na zadane w ankietach pytania. Do zobrazowania struktury odpowiedzi w ankiecie na poszczególne pytania wyznaczono procentowy udział wskazań poszczególnych kategorii w całej badanej próbie. Porównania badanych parametrów dokonano, używając testu χ^2 . Poziom istotności przyjęto dla $p < 0,05$.

Badaniem objęto 50 uczniów szkoły gimnazjalnej w mieście i 50 uczniów szkoły gimnazjalnej na wsi. Jednostkę losowania stanowili uczniowie klas I–III. Wiek badanych to 13–15 lat. Wśród wylosowanych uczniów nie było powtarzających klasę ani rozpoczynających wcześniej naukę szkolną.

Uzasadnieniem wyboru do badania młodzieży w tym wieku jest znalezienie się przez nich w trudnym okresie życia, tj.: dojrzewania i buntu oraz wyjątkowej podatności na stres i wpływ otoczenia. Posiada znikomą umiejętność radzenia sobie w trudnych sytuacjach i podejmowania trafnych wyborów.

Ankietowani uczniowie mieszkający na wsi i w mieście nie różnili się istotnie ze względu na strukturę płci, wieku, liczby rodzeństwa, statusu społeczno-ekonomicznego i wykształcenia rodziców oraz stanu majątkowego ($p > 0,05$).

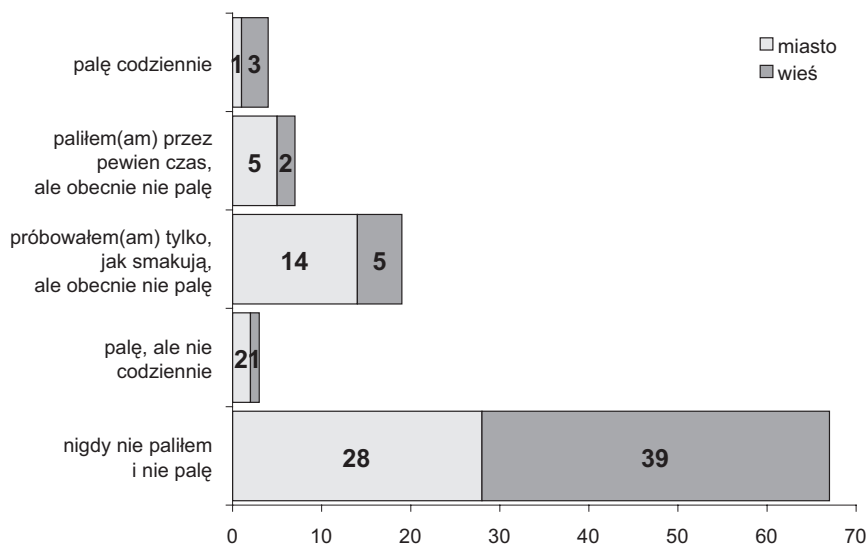
Wyniki

W przeprowadzonej ankiecie 28 badanych uczniów (56%) z miasta i 39 (78%) ze wsi deklaroowało, że nigdy nie palili papierosów. Do spróbowania, jak smakują przyznało się 14 badanych uczniów (28%) z miasta i 5 ankietowanych uczniów (5%) ze wsi. Do palenia papierosów przyznało się 8 uczniów z badanej grupy (16%) z miasta i 6 uczniów z badanej grupy (12%) ze wsi.

Oba środowiska nie różnią się istotnie pod względem częstości picia alkoholu ($p > 0,05$) (ryc. 2a–c). Najbardziej rozpowszechnionym alkoholem wśród badanej grupy młodzieży szkolnej jest piwo, do picia przyznaje się 41 uczniów (82%) z miasta i 43 uczniów (86%) ze wsi. Proporcjonalnie z taką samą częstotliwością młodzież sięga po wino (miasto – 24 osoby, wieś – 26 osób) lub wódkę (miasto – 21 uczniów, wieś – 20 uczniów).

Tabela 1. Nikotynizm wśród młodzieży gimnazjalnej w ujęciu procentowym**Table 1.** Nicotiniism among junior secondary school teenagers expressed in percentage

Liczba osób, które na pytanie 16 odpowiedziały:	Miejsce zamieszkania (Place of resident)		Wynik testu (Test results) P
	wieś (village) n (%)	miasto (city) n (%)	
Nigdy nie paliłem i nie palę	39 (78)	28 (56)	0,0537
Palę, ale nie codziennie	1 (2)	2 (4)	1,0000
Próbowałem(am) tylko, jak smakują, ale obecnie nie palę	5 (10)	14 (28)	0,0414
Pałem(am) przez pewien czas, ale obecnie nie palę	2 (4)	5 (10)	0,4331
Palę codziennie	3 (6)	1 (2)	0,6098

Ryc. 1. Nikotynizm wśród młodzieży gimnazjalnej**Fig. 1.** Nicotiniism among junior secondary school teenagers**Tabela 2.** Zażywanie narkotyków przez młodzież w ujęciu procentowym**Table 2.** Taking drugs by teenagers expressed in percentage

Odpowiedzi na pytanie 18: (Answers to question 18)	Miejsce zamieszkania (Place of residence)		Wynik testu (Test results)
	wieś n (%)	miasto n (%)	
Tak (Yes)	2 (4)	49 (98)	$\chi^2 = 84,67$ $df = 1$ $p < 0,0001$
Nie (No)	48 (96)	1 (2)	

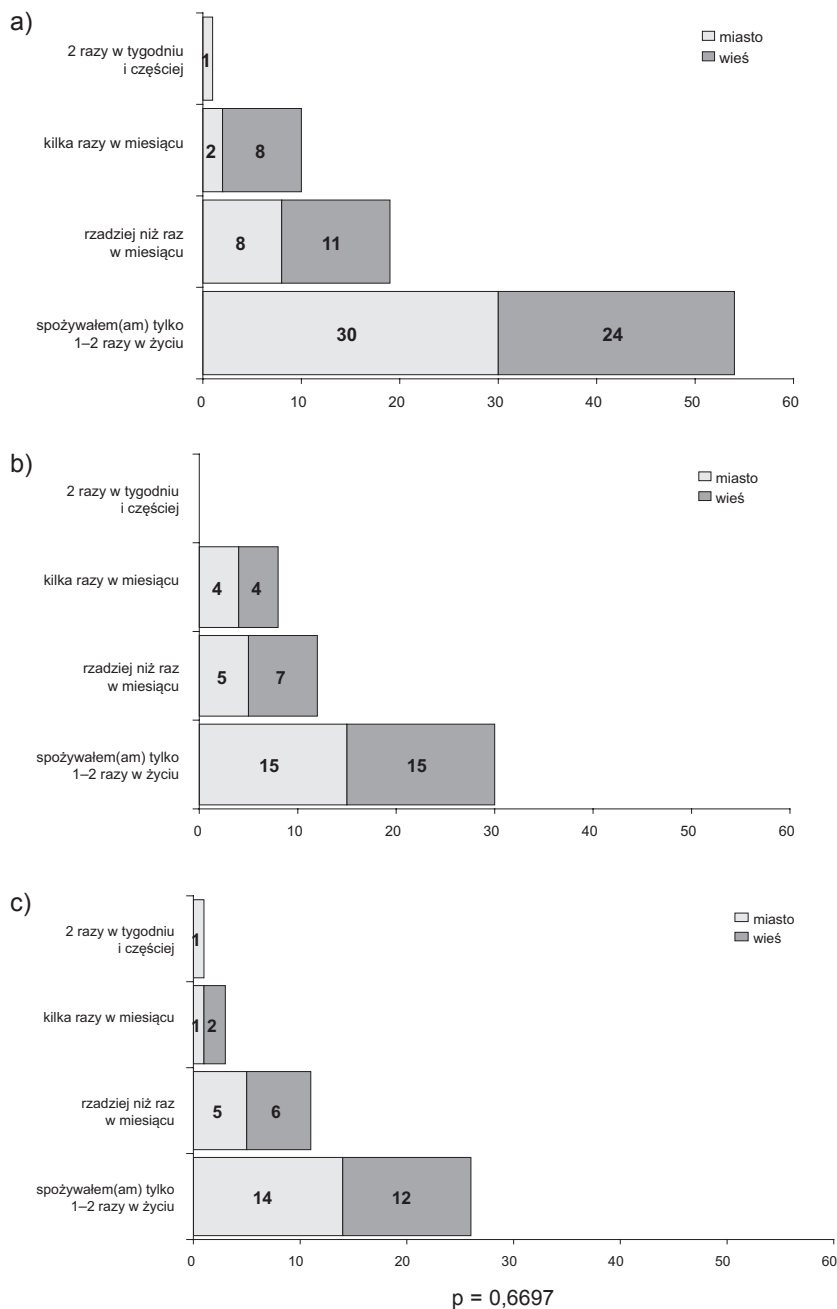
Dzieci z badanej grupy mieszkające w mieście istotnie częściej próbowały narkotyków niż dzieci mieszkające na wsi ($p < 0,0001$). Z analizowanego badania wynika, że 98% badanych uczniów z miasta zażywało narkotyki. Natomiast 96% badanych uczniów ze szkoły wiejskiej kategorycznie zaprzeczyło zażywaniu przez nich środków odurzających. Na podstawie tego badania można stwierdzić, że około połowa badanych uczniów chociaż raz sięgnęła po narkotyki.

O osobach przyjmujących narkotyki badani gimnazjaliści przede wszystkim mówili, że są to naiwniacy myślący, że narkotyki rozwiążą ich problemy (miasto – 30 uczniów, wieś – 25 uczniów). Rzadziej okazywali współczucie i przekonanie o potrzebie pomocy osobom chcącym wyjść

z uzależnienia (miasto – 11 uczniów, wieś – 10 uczniów). Postawę obojętną przyjęło 11 gimnazjalistów. Za „fajnych wyluzowanych gości” uznało ich 2 ankietowanych uczniów z miasta i 4 ankietowanych ze wsi.

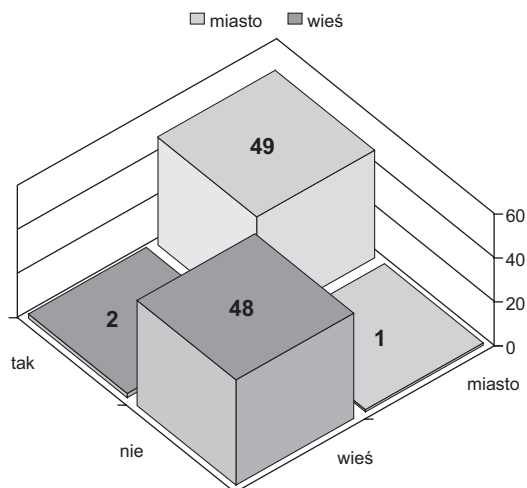
Wiedza młodzieży na temat procesu uzależnienia od substancji psychoaktywnych nie różniła się wśród grupy badanej młodzieży. 86% badanych z miasta i 90% ze wsi ma świadomość, że każdy, kto sięga po narkotyki, może się uzależnić. Przeciwnego zdania jest 3 ankietowanych (miasto – 2%, wieś – 4%), a 15 uczniów z grupy badanych przyznało się do niewiedzy na ten temat (miasto – 24%, wieś – 6%).

Badana młodzież gimnazjalna prawie jednogłośnie wypowiedziała się, że picie alkoholu

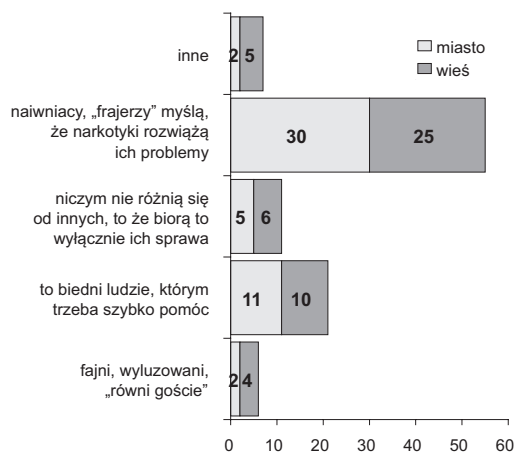
Ryc. 2. Częstość spożywania a) piwa, b) wina, c) wódki przez młodzież

Fig. 2. Frequency of consuming a) beer, b) wine, c) vodka by teenagers

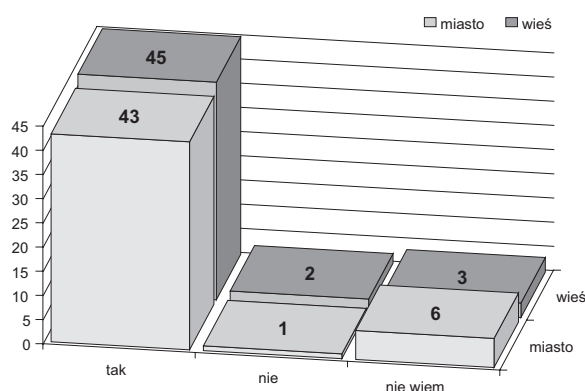
Ryc. 3. Zażywanie narkotyków przez młodzież

Fig. 3. Taking drugs by teenagers

Ryc. 4. Opinia badanych o osobach biorących narkotyki

Fig. 4. Opinion of the surveyed on drug addicts

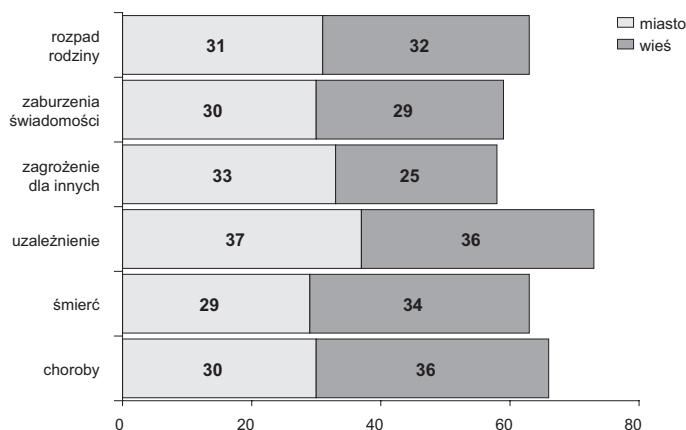
Ryc. 5. Odpowiedzi młodzieży na pytanie, czy okazjonalne branie narkotyków uzależnia

Fig. 5. Knowledge of the teenagers concerning the fact if occasional drug-taking may cause addiction

Tabela 3. Odpowiedzi młodzieży na pytanie, czy okazjonalne branie narkotyków uzależnia (ujęcie procentowe)

Table 3. Knowledge of the teenagers concerning the fact if occasional drug-taking may cause addiction expressed in percentage

Odpowiedzi na pytanie 27: (Answers to question 27)	Miejsce zamieszkania (Place of resident)		Wynik testu (Test results)
	wieś n (%)	miasto n (%)	
Tak (Yes)	45 (90)	43 (86)	$\chi^2 = 5,457$ $df = 2$ $p = 0,0653$
Nie (No)	2 (4)	1 (2)	
Nie wiem (I don't know)	3 (6)	12 (24)	

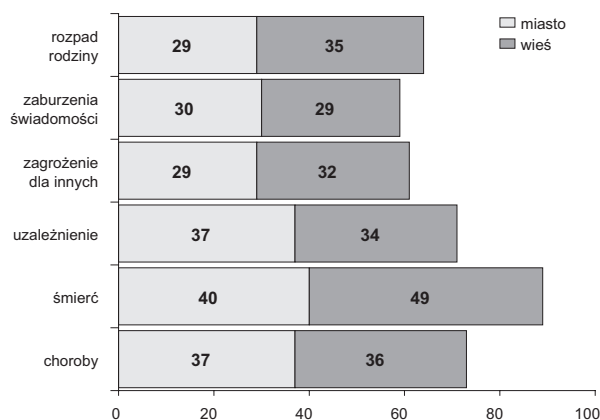
Ryc. 6. Wiedza młodzieży o wpływie picia alkoholu na życie człowieka

Fig. 6. Knowledge of the teenagers about the influence of drinking alcohol on human life

wiąże się z uzależnieniem (73 uczniów). W dalszej kolejności negatywne skutki picia napojów alkoholowych to: choroby (66 uczniów), rozpad rodziny (63 uczniów), zaburzenia świadomości (59 uczniów), zagrożenie dla innych (55 uczniów) i śmierć (52 uczniów).

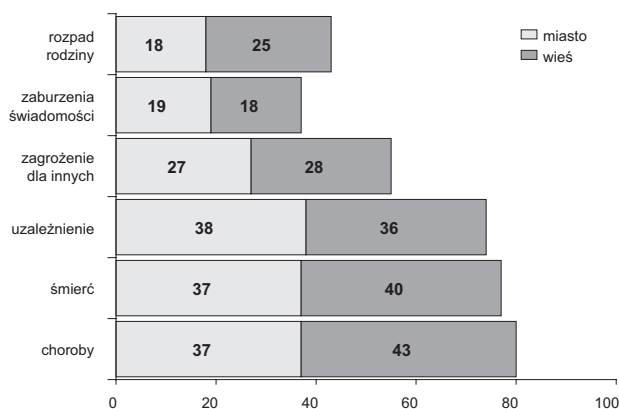
Nie ma istotnych różnic w wypowiedziach na temat negatywnego wpływu narkotyków na ży-

cie i zdrowie człowieka w badanej grupie dzieci z miasta i ze wsi. Ogółem ankietowani twierdzą, że skutkiem używania narkotyków dla większości jest śmierć (89 uczniów), w następnej kolejności to: choroby (73 uczniów), uzależnienie (71 uczniów), rozpad rodziny (64 uczniów), zagrożenie dla innych (61 uczniów) i zaburzenia świadomości (59 uczniów).

Ryc. 7. Wiedza młodzieży o wpływie brania narkotyków na życie człowieka

Fig. 7. Knowledge of the teenagers about the influence of drug-taking on human life

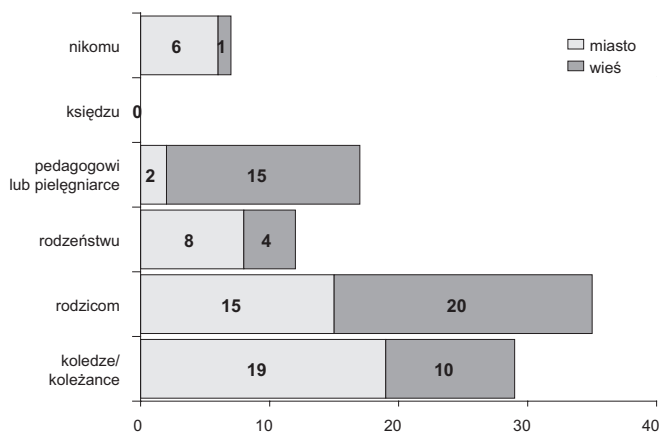

Ryc. 8. Wiedza młodzieży o wpływie palenia papierosów na życie człowieka

Fig. 8. Knowledge of the teenagers about the influence of smoking cigarettes on human life

Ryc. 8 obrazuje nam, jak badani uczniowie postrzegają wpływ palenia papierosów na życie i zdrowie. Badana młodzież gimnazjalna w pierwszej kolejności zwróciła uwagę, że negatywnym skutkiem palenia papierosów jest śmierć (74 uczniów), następnymi niebezpieczeństwami to: uzależnienie (74 uczniów), choroby (70 uczniów), zagrożenie dla innych (55 uczniów), rozpad rodziny (43 uczniów) i zaburzenia świadomości (37 uczniów).

35 badanych uczniów deklaruje, że o paleniu papierosów przez rówieśników poinformowałoby rodziców (miasto – 15 osób, wieś – 20). Jednak 29 ankietowanych w pierwszej kolejności poinformowałoby kolegę/koleżankę (miasto – 19 osób, wieś – 10), następnie 17 badanych uczniów zwróciłoby się do pedagoga lub pielęgniarki (miasto – 2 osoby, wieś – 15), 12 badanych porozumiałoby się z rodzeństwem (miasto – 8 osób, wieś – 4), a 7 badanych uczniów zachowałoby tę informację tylko dla siebie.

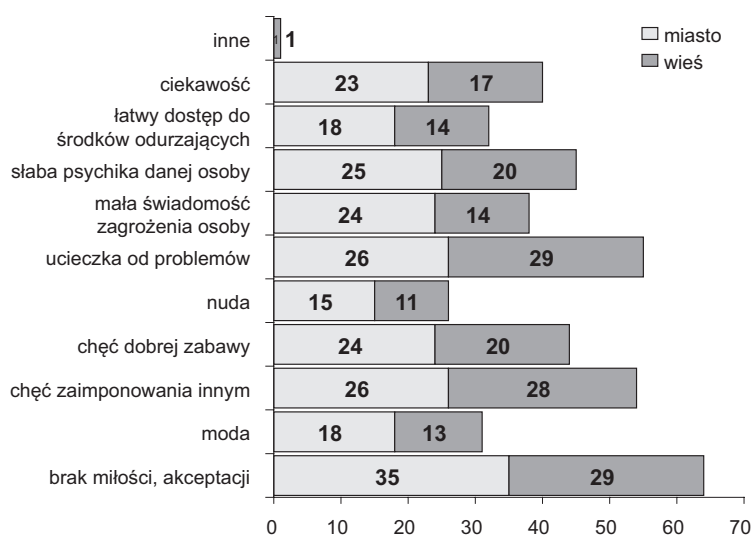
Ryc. 9. Podzielenie się informacją, że znajomi palą papierosy

Fig. 9. Sharing the information if their friends smoke

Z wypowiedzi ankietowanych wynika, że największym problemem uzależnienia od alkoholu jest brak miłości i akceptacji (miasto – 35 osób, wieś – 29), drugim powodem jest ucieczka od problemów (miasto – 26 osób, wieś – 29), trzecim powodem jest chęć zaimponowania kolegom/koleżankom (miasto – 26 osób, wieś – 28). Według badanej młodzieży następnymi powodami są: słaba psychika danej osoby (miasto – 25 odpowiedzi, wieś – 20), chęć dobrej zabawy (miasto – 24 odpowiedzi, wieś – 20), ciekawość (miasto – 23 odpowiedzi, wieś – 17), mała świadomość zagrożenia i konsekwencji (miasto – 24 odpowiedzi, wieś – 14), łatwy dostęp (miasto – 18 odpowiedzi, wieś – 14), nuda (miasto – 15 odpowiedzi, wieś – 11).

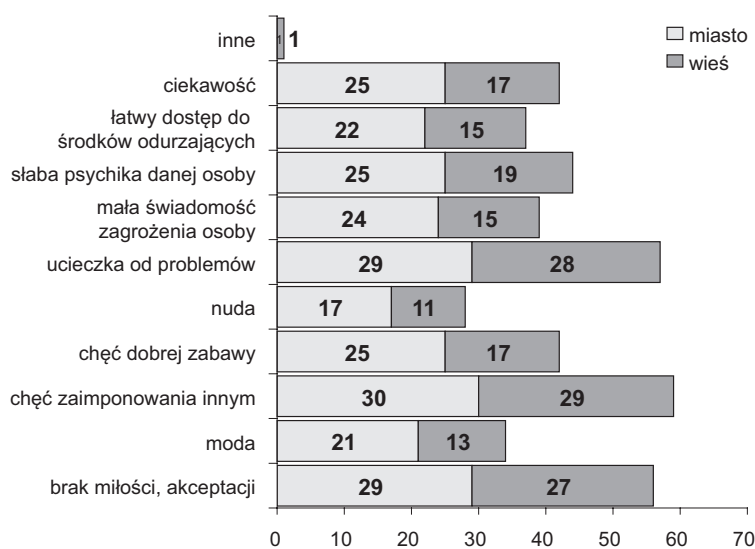
Grupa badanej młodzieży za najczęstszą przyczynę sięgania po narkotyki wskazywała chęć zaimponowania kolegom (miasto – 30 odpowiedzi, wieś – 29), ucieczkę od problemów (miasto – 29 odpowiedzi, wieś – 28) oraz brak miłości i akceptacji (miasto – 29 odpowiedzi, wieś – 27). W drugiej kolejności wskazali jako przyczynę: chęć dobrej zabawy (miasto – 25 odpowiedzi, wieś – 17), ciekawość (miasto – 25 odpowiedzi, wieś – 17) oraz słabą psychikę (miasto – 25 odpowiedzi, wieś – 19). Następnie jako przyczynę sięgania po narkotyki podali: brak dostatecznej wiedzy młodzieży na temat konsekwencji brania narkotyków (miasto – 24 odpowiedzi, wieś – 15), łatwy dostęp do środków odurzających (miasto – 22 odpowiedzi, wieś – 15), moda (miasto – 21 odpowiedzi, wieś – 13) i nuda (miasto – 17 odpowiedzi, wieś – 11).

Według 57 respondentów przyczyną palenia papierosów przez uczniów jest chęć zaimponowania innym, w dalszej kolejności wymieniają ucieczkę od problemów (47 uczniów), ciekawość (40 uczniów) i słabą psychikę danej osoby (40 uczniów). 36 badanych uczniów uważa, że problem tkwi w małej świadomości zagrożenia. Badani

Ryc. 10. Przyczyny uzależnienia od alkoholu

Fig. 10. Causes of the alcoholism

Ryc. 11. Przyczyny uzależnienia od narkotyków

Fig. 11. Causes of the drug addiction

gimnazjaliści uważają również, że duży wpływ na decyzje młodzieży ma także moda (34 uczniów), chęć dobrej zabawy (32 uczniów), łatwość kupienia (33 uczniów) oraz nuda (28 uczniów).

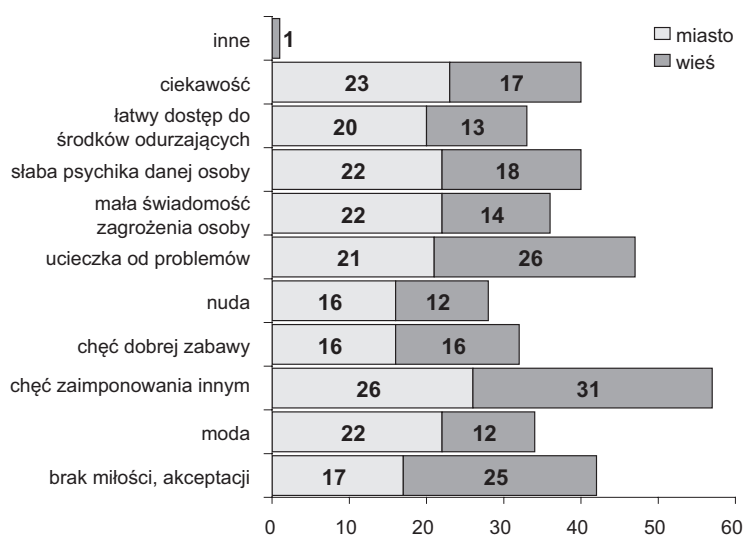
Omówienie

Zachowania, jakie przejawia młodzież w okresie dorastania według Woynarowskiej to zachowania problemowe. Przysparzają wiele kłopotów wychowawczych. Wiąże się to ze stosowaniem coraz częściej środków uzależniających, co jest jednym z problemów współczesnej cywilizacji [54]. Dotyczy to zarówno dzieci z miast, jak i ze wsi. 50% badanych uczniów sięgnęła po środki uzależniające z ciekawości i pod presją grupy rówieśniczej.

Zachowania zagrażające prawidłowemu rozwojowi i zdrowiu młodzieży według teorii Jes-

sorów to ryzykowne zachowania. U młodzieży zachowania te mają negatywne konsekwencje i są poważniejsze, występują szybciej niż u ludzi dorosłych z powodu niezakończonego rozwoju biologicznego, intelektualnego, emocjonalnego i społecznego. Podejmowanie przez nieletnich ryzykownych zachowań zgodnie z teorią Jessorów ma znaczenie rozwojowe i ma na celu załatwienie bardzo ważnych spraw życiowych, których młodzi ludzie nie mogą lub nie potrafią załatwić w inny sposób. Badani w 5% przyznali, iż sięgnęli po alkohol, by zapomnieć o problemach – zarówno młodzież mieszkająca w mieście, jak i na wsi była jednakowego zdania.

Problem uzależnienia występuje w obu gimnazjach, co utwierdza, że działalność profilaktyczna jest realizowana chaotycznie bez uwzględnienia wszystkich teorii pielęgniarstwa i współpracy całego zespołu odpowiedzialnego za profilaktykę.

Ryc. 12. Przyczyny uzależnienia od papierosów

Fig. 12. Causes of the nicotineism

Wnioski

Wyniki przeprowadzonych badań ukazują, że w grupie badanych osób młodzież niezależnie od miejsca zamieszkania coraz częściej sięga po środki uzależniające. Problemem współczesnej cywilizacji jest coraz młodszy wiek inicjacji.

We współczesnym świecie modele zachowań w określonych sytuacjach i szerzące się mody w środowiskach młodzieżowych nie różnią się między młodzieżą uczącą się w miejskim środowisku a młodzieżą uczącą się w gimnazjach wiejskich, poziom wiedzy na temat uzależnień jest bardzo zbliżony. Stereotyp, że młodzież ze wsi jest mniej narażona na eksperymentowanie ze środkami uzależniającymi jest coraz mniej aktualny. Analizując przeprowadzone badania można stwierdzić, że oba te środowiska tak samo ulegają grupie rówieśniczej, mają taki sam dostęp do wszystkich mediów, a sytuacja materialna ich rodziny jest porównywalna.

Na podstawie przeprowadzonych badań wśród grupy badanych uczniów gimnazjum, można sformułować następujące wnioski dotyczące zarówno grupy gimnazjalistów z miasta,

jak i grupy gimnazjalistów ze wsi: współczesna młodzież jest narażona na środki uzależniające takie, jak: alkohol, papierosy i narkotyki; młodzież nie ma dostatecznej wiedzy na temat zagrożeń wynikających z różnego rodzaju uzależnień; wiedza o skutkach uzależnienia od narkotyków, nikotyny i alkoholu uzyskana od rodziców stanowi niski odsetek w stosunku do wiedzy uzyskiwanej ze środków masowego przekazu; gimnazjaliści sięgają po środki uzależniające z ciekawości, chęci zaimponowania innym, zwrócenia na siebie uwagi, a takie postępowanie może doprowadzić do uzależnienia; mała ilość czasu poświęcana dzieciom przez rodziców wpływa na podjęcie inicjacji substancji uzależniającej, jaką są narkotyki, nikotyna i alkohol; w sytuacjach „trudnych” uczniowie nie korzystają z pomocy pedagoga szkolnego, wychowawcy, pielęgniarki szkolnej; brak kontroli kieszonkowego sprzyja sięganiu przez młodzież po środki uzależniające; brak zainteresowań i wzorców do naśladowania wpływa na częstość sięgania po używki przez młodzież; działania edukacyjne prowadzone w szkole nie są wystarczająco skuteczne w walce z sięganiem po środki psychoaktywne.

Piśmiennictwo

- [1] Baran-Furga H., Steinbarth-Chmielewska K.: Uzależnienia, obraz kliniczny i leczenie. PZWL, Warszawa 1999.
- [2] Bogusza J. (red.): Encyklopedia dla pielęgniarek. Wydanie II poprawione i uzupełnione. PZWL, Warszawa 1990.
- [3] Brosowska B., Mielczarek-Pankiewicz E.: Pielęgniarstwo w podstawowej opiece zdrowotnej. Makmed, Lublin 2008.
- [4] Steciwko A. (red.): Wybrane zagadnienia z praktyki lekarza rodzinnego. Continuo, Wrocław 2002.
- [5] Zajączkowski K.: Nikotyna, alkohol, narkotyki. Rubikon, Kraków 2001.
- [6] Vogler R., Bartz W.: Nastolatki i alkohol. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 1999.
- [7] Sierosławski J., Zieliński A.: Alkohol i narkotyki w życiu polskiej młodzieży. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2002.
- [8] Kulik T.B., Latalski M. (red.): Zdrowie Publiczne. Czelej, Lublin 2002.
- [9] Andruszkiewicz A., Basińska M.: Poczucie koherencji a uzależnienie od nikotyny. Problemy Pielęgniarstwa 2008, 2(16), 1.

Adres do korespondencji:

Jadwiga Rudzka
ul. Mickiewicza 30
98-332 Rząśnia
e-mail: borowka1999@wp.pl

Konflikt interesów: nie występuje

Praca wpłynęła do Redakcji: 30.05.2011 r.

Po recenzji: 18.07.2011 r.

Zaakceptowano do druku: 15.08.2011 r.

Received: 30.05.2011

Revised: 18.07.2011

Accepted: 15.08.2011